

Atalâ Camii'nin âbidevi taçkapısı

sik Hint müziğinin en önemli üstatlarından kabul edilen Hüseyin Şah Şarkî, Hint müziği formlarından olan "hayâl" adlı naçmeyi icat etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Firîşte, *Gülşen-i İbrâhîmî*, Leknev 1281, s. 304-310; a.e.: *History of Mahomedan Power in India till the Year A.D 1612*. (trc. J. Briggs), Lahore 2004, s. 837-844; Yusuf Hikmet Bayur, *Hindistan Tarihi*, Ankara 1946, I, 377-380; *The Delhi Sultanate* (ed. R. C. Majumdar), Bombay 1967, s. 130-145; Mian M. Saeed, *The Sharqî Sultante of Jaunpûr*, Karachi 1972; a.mlf., *Tezkire-i Meşâyih-i Şîrâz-ı Hind (Jaunpûr)*, Lahor 1985; P. Brown, *Indian Architecture*, Bombay 1975, s. 42-46; K. A. Nizami, "The Sharqî Kingdom of Jaunpûr", *CHIn.*, V, 710-732; a.mlf., "*Sharkîs*", *EI²* (İng.), IX, 355-356; Ishwari Prasad, *A Short History of Muslim Rule in India*, Lahore 1986, s. 217-220; V. D. Mahajan, *History of Medieval India*, New Delhi 1991, I, 247-266; R. Nath, *Studies in Medieval Indian Architecture*, New Delhi 1995, s. 34-37; C. E. Bosworth, *The New Islamic Dynasties*, Edinburgh 1996, s. 314-315; S. Lane-Poole, *Medieval India under Mohammedan Rule (A.D. 712-1764)*, Lahore 1997, s. 166-172; J. Burton-Page, "Djawnpur", *EI²* (İng.), II, 498-499; Saiyid Athar Abbas Rizvi, "Jaunpûr", *DJA*, XXIII, 578.

AZMÎ ÖZCAN

ŞARKİYAT

(bk. ORYANTALİZM).

ŞARKİYAT ARAŞTIRMA MERKEZİ

İstanbul Üniversitesi bünyesinde Arap, Fars ve Urdu dili ve edebiyatlarına dair çalışmalar yapmak üzere kurulan merkez.

Hellmut Ritter'in çabalarıyla gayri resmî olarak 1938'de Şarkiyat Enstitüsü adıyla kurulmuş, 1981 tarihli Yüksek Öğretim Kanunu'ndan sonra adı Şarkiyat Araştırma Merkezi olarak değiştirilmiştir. Kuruluşta ve daha sonraki aşamalarda Ritter'e daha öğrenciyken kendisine yardımcı seçtiği Ahmet Ateş yardım etmiştir. Kuruluşun çalışma alanları genellikle Arap ve Fars filolojilerinin, Urdu dili ve edebiyatının klasik ve modern dönemleriyle ilgili araştırmalar yapılması, Arapça ve Farsça kaynaklardaki Türk tarihi ve kültürüne ait malzemenin derlenip incelenmesidir. Kurum Arapça, Farsça ve Türkçe el yazmalarının bulunduğu Türkiye kütüphanelerinde yapılan araştırmalarla buralarda mevcut kaynak ve belgelerin tesbiti ve tanıtılmasına, ayrıca Doğu ve Batı ülkelerinde gerçekleştirilen araştırmaları takibe, diğer ilmî kuruluşlarla iş birliği yapmaya çalışır. Bunların yanı sıra eğitici faaliyetleri de vardır. Nitekim yazma eserleri barındıran İstanbul kütüphanelerindeki memurların meslekî bilgilerini arttırmak için kurslar açılmış, şarkiyatla ilgili konferanslar, yazma eserlerin özellikleri ve tenkitli metin neşri hakkında seminerler düzenlenmiştir. Özellikle Nihad M. Çetin'in verdiği, araştırmalarda temel bilgiler ve usul dersi çeşitli bölüm asistanları ve öğretim üyeleri tarafından ilgiyle takip edilmiştir.

Şarkiyat Enstitüsü'nün faaliyetlerini 1949 yılına kadar Hellmut Ritter, 1949-1953 arasında Mükrimin Halil Yınanç yürütmüş, faaliyetlerine ve neşriyatına rağmen 1961 yılına kadar gayri resmî bir kurum halinde kalmıştır. Ahmet Ateş'in gayretleriyle 1962'de hükûmî ve hukukî hüviyetine kavuşmuş, Ahmet Ateş ölüm tarihi olan 20 Ekim 1966 tarihine kadar buranın müdürlüğünü yapmıştır. Daha sonra Nihad M. Çetin (1971-1990), Nazif Hoca (1991-1995) ve Ahmet Suphi Furat'ın (1995-2007) sürdürdüğü bu görevi 2008'de A. Yaşar Koçak üstlenmiştir. 1947'de yine Ritter tarafından merkezi İstanbul'da olmak üzere M. Fuad Köprülü, A. Adnan Adıvar, Reşit Rahmeti Arat, Ahmet Ateş, J. K. Birge, W. C. Edvars ve L. Thomas gibi bilim adamlarınca oluşturulan milletlerarası Şark Tedkikleri Cemiyeti adlı ayrı bir kurum bulunmaktadır.

7000 civarında matbu esere sahip bir kütüphanesi de bulunan Şarkiyat Araştırma Merkezi'nin en önemli faaliyeti 1956-2008 yılları arasında düzensiz biçimde on sayı çıkarılan *Şarkiyat Mecmuası*'nın yayımlanmasıdır. Derginin ilkyedi sayısı 1956-1972 yıllarında neşredilmiş, sekizinci sayı ancak 1998'de çıkarılabilmıştır. Genel olarak makaleler yanında "Kitabiyat", "Kitaplar Arasında", "Haberler" gibi bölümlere de yer verilen derginin birinci sayısında M. Tancî'nin hazırladığı, Ca'fer b. Muhammed b. Ca'fer et-Tayâlisî'nin *Kitâb al-Mukâtarâ 'inda'l-mudâkara*'sı ilâve şeklinde verilmiştir. Beşinci sayı (1964) doğumunun 70. yılı dolayısıyla Hellmut Ritter'e, yedinci sayı (1972) ölümü üzerine Ahmet Ateş'e, sekizinci sayı (1998) yine ölümü dolayısıyla Nihad M. Çetin'e ithaf edilmiştir. Dergide Herbert W. Duda, Ahmet Ateş, Osman Ergin, Sir Steven Runciman, Faruk K. Timurtaş, Nihat Keklik, Félix Tauer, H. Nihal Atsız, Ramazan Şeşen, Ahmet Caferoğlu, Abdülbaki Gölpınarlı, Ahmet Suphi Furat, Mehmet Kanar, Nihad M. Çetin, Marius Conard, M. Minova, Tahsin Yazıcı, Albert Dietrich, Hilmi Ziya Ülken, M. Mole, Nazif Hoca, Semavi Eyice, Orhan Bilgin, Angelika Hartmann, A. Naci Tokmak ve diğer birçok araştırmacının çalışmaları yer almaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri Bölümü 1987-88 Yıllığı, s. 7-8; *Edebiyat Fakültesi 1992-1993 Ders Yılı Öğrenci Kitlavuzu*, İstanbul 1992, s. 27-28, 43-44; Ahmed Ateş, "Hellmut Ritter", *ŞM*, sy. 5 (1964), s. 1-14; Nihad M. Çetin, "Ahmed Ateş, Hayatı ve Eserleri", a.e., sy. 7 (1972), s. 1-24; Hüseyin Yazıcı, "Şarkiyat Mecmuası", *Nüşa*, sy. 4, Ankara 2002, s. 7-15.

HÜSEYİN YAZICI

ŞARKİYAT MECMUASI

(bk. ŞARKİYAT ARAŞTIRMA MERKEZİ).

ŞÂRRÎ

(الشَّارِئِي)

Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî el-Gâfikî eş-Şârri es-Sebtî (ö. 649/1251)

Endülüslü hadis ve kıraat âlimi.

5 Ramazan 571 (18 Mart 1176) tarihinde Sebte'de (Ceuta) dünyaya geldi. Mürsiye'ye (Murcia) bağlı Şarre'de yaşayan ailesi onun doğumundan dokuz yıl önce Sebte'ye yerleşmişti (İbnü'l-Hatîb, IV, 187; İbnü'l-Kâdî, II, 486). Eğitime babasından